

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationes|| ROBERTI BELLAR-||MINI E SOCIETATE
IESV,|| DE CONTROVERSIIS CHRISTIANAE|| FIDEI,
ADVERSVS HVIVS TEM-||poris Hæreticos,||**

Tribus Tomis comprehensæ.||

DE SVMMO PON=||TIFICE,|| QVINQVE LIRBRIS|| EXPLICATA.||

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, [1599]

VD16 B 1607

XVI. Probatur testimoniis verbi Dei, posse Pontifices veras leges condere.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53860](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53860)

CAPVT XVI.

Probatnr testimonijs verbi Dei, posse Pontifices veras leges condere.

HITVR Catholica sententia probatur multis argumentorum generibus, ac primò ex sacra Scriptura.

PRIMVS locus, Deuter. 17. *Qui superbierit nolens obedire Sacerdotis imperio, qui eo tempore ministrat Domino Deo tuo, ex decreto iudicis morietur homo ille, & auferes malum de Israël.* Iste locus vel à simili, vel à maiori debet etiam intelligi de Christianis Pontificibus. Nā sicut Iudaicus populus erat tunc populus Dei, ita nūc populus Christianus. Nec possumus dicere Principem Ecclesiasticum in lege noua debere esse minoris auctoritatis, quàm fuerit in lege veteri, tūc è contrario hīc omnia maiora, & augustiora esse videamus. At præcepta Pontificis Iudæorum erant vera imperia, non admonitiones, vel cohortationes, vt patet ex illis verbis: *Sacerdotis imperio;* & obligabant conscientiam; nam alioqui non fuissent tam seuerè puniti transgressores. Si enim non peccabant qui non obediebant præcepto Pontificis, ergo sine culpa sua videbantur occidi.

RESPONDENT, ex hoc & similibus locis tantū posse colligi, peccare in conscientia eos, qui contemnunt superiorem suum, quiq̃ue ob superbiam obedire nolunt. Sed hinc nō sequi, peccare in conscientia illos, qui citra contemptum, & scandalum non seruant leges tales de rebus indifferentibus.

At in primis habemus, saltem in Pontifice esse auctoritatem veram præcipiendi, qualis est in Principe politico, quod Waldenses, Marsilius de Padua, & alij negabant. Deinde ex hoc deducimus euidenter, leges Pontificis obligare in conscientia, etiam citra contemptum, & scandalum. Nam quicumque potest præcipere, potest etiam actum indifferentem præcepto suo facere necessarium, & per se bonum: At omittere actum necessarium, & per se bonum, est peccatū in conscientia, etiam citra contemptum, & scandalum.

Probatnr propositio. Nam actus indifferens si præcipiatur, iam erit necessarius, alioqui frustra præcipitur. Et probatur

tur

tur hoc idem à posteriori; nam sequeretur, leges Dei potius
 uas non obligare in conscientia. Quare enim circumcisio
 obligabat Iudæos, & nos obligat Baptismus, cum sint aliter
 ex se indifferentes? Nónne quia præceptum Dei accedens, faci-
 cit illos esse actus religionis necessarios? Item, quare Iudæi
 obligabantur in conscientia, non veluti carne suilla, ut rati-
 fuerint mori Machabæi potius, quàm ea carne vitæ, cum
 men sit res indifferens caro suilla? Nónne quia præceptum
 Dei faciebat, illam abstinenciam esse actum temperancie ne-
 cessarium? At Deus hoc non faciebat, quatenus Deus, sed
 tium, quatenus legislator, ergo omnis verus legislator, non
 potest præcipere, præsertim nomine Dei, potest hoc iudicare.
 At Pontifex potest præcipere, ut iam ostendimus, dif-
 ferentiùs etiam ostendemus, ergo potest rem indifferenciam fa-
 cere necessariam; ac proinde obligare in conscientia, citra
 contemptum.

LOCUS SECUNDVS est Matth. 16. *Quodcumque ligaueris super
 per terram, erit ligatum & in cælis.* Hæc verba referuntur potius
 & debent ad omnia, quæ secundum usum Scripturæ dicitur
 tur ligari. Nam generaliter loquitur Dominus, nec dicitur
 Quemcumque ligaueris, sed; *Quodcumque ligaueris, ligatum
 erit in cælis.* Quodcumque ligaueris, ligatum erit in cælis, dicitur
 matth. 23. ligare, significare legem imponere. *Quodcumque
 ligaueris super terram, erit ligatum & in cælis.* inquit, *oneris grauias,
 & importabis illas in humeros hominum, digito autem suo noluit moue-
 re.* Ergo Dominus Petro promisit, ut quidquid ipse ligauerit,
 id est, quam obligationem præcipiendo ipse fidelibus impo-
 fuerit, sit ligatum & in cælis, id est, se ratam illam habitorum
 ergo præceptum Petri est præceptum Christi, ergo peccatum
 non obtemperat. Et confirmatur testimonio Hieronimi in
 illud Matth. 18. *Quæcumque alligaueritis super terram, erit ligatum
 & in cælis.* inquit, *tribuit Apostolis, & intelligant qui à talibus dantur
 tur, humanam sententiam diuina sententia roborari.*

TERTIVS locus est Ioan. 21. *Pasce oues meas.* Vbi enun-
 turus Christus Petro, quod ei promiserat Matth. 16. vult
 gio vocabulo, nimirum *τὸ ποιμαίνειν τὰ πρόβατα μου.*

QUARTVS locus est Ioan. 20. *Sicut misit me Pater, & ego
 mitto vos.* In quem locum Chrysostomus: *Suum enim ministerium
 reliquit ministerium.* & Theophylactus: *Opus, inquit, meum
 suscipite.* Dominus ergo reliquit Apostolis locum suum, &

vt sua fungerentur auctoritate in regno suo gubernando voluit. Quod etiam confirmatur ex illo Lucæ 10. *Qui vos audit, me audit; qui vos spernit, me spernit.* Quæ verba propriè ad Apostolos, & eorum successores pertinere docent Cyprianus lib. 4. epist. 9. & Basilius in cõstitutionibus monasticis, cap. 23. At Christus missus est à Patre cum potestate, non solum prædicandi, & Sacramenta ministrandi, sed etiam præcipiendi, & iudicandi, vt omnes fatentur, igitur eandem Apostolis, atque in primis Petro ipse tribuit. Neque potest responderi, hæc dici omnibus Apostolis simul, non autem singulis. Nam Apostoli mox separandi erant ab inuicem, & ituri in diuersissimas mundi partes. neque id Dominus ignorabat, ac proinde sine dubio, quod omnibus dedit, singulis etiam seorsim datum esse intelligi voluit.

QVINTVS locus est Act. 15. Petrus cum aliis Concilij Patribus, scribit Gentibus ad fidem conuersis: *Visum est Spiritui sancto & nobis, nihil vltra vobis imponere oneris, nisi hæc necessaria, vt abstineatis vos ab immolatis simulacrorum, à suffocato, & sanguine, & fornicatione.* Hic Apostoli nouam legem condunt, vt Chrysostomus annotauit; nam de suffocato, & sanguine nihil præcepit Christus: neque sunt hæc iure naturæ bona, vel mala, sed indifferentia, qualia docent hæretici, non posse ab Ecclesia fieri necessaria.

Quod autem hæc Apostolorum fuerit vera lex obligans in conscientia, saltem pro eo tempore, quo vigebat, probatur PRIMO, quia Apostoli vocant illam, onus: *Nihil, inquit, vltra imponere oneris.* SECUNDO, quia dicunt esse necessaria; Ergo necessariò obseruanda erant, & nõ liberè, vt volunt hæretici, seruandas esse Ecclesiæ constitutiones. TERTIO, quia Lucas absolutè præcepta appellat in hoc ipso capite in fine. Dicit enim de Paulo: *Pertransiens ciuitates, præcipiebat eis custodire præcepta Apostolorum & Seniorum.* Et cap. 16. *Tradebant eis custodire dogmata, quæ decreta erant ab Apostolis & Senioribus, qui erant in Hierusalem.* QUARTO, testimonio Chrysostomi, homil. 33. in Acta: *Vide, inquit, breuem epistolam, neq; epicheremata, neq; syllogismos habentem, sed imperium.* Erat enim legislatio spiritus.

Denique, quia in canonibus Apostolorum, can. 62. imponitur grauißima pœna præuaricantibus hoc præceptũ; nam

n n n

sangu-

sanguinem, aut suffocatum comedentes clerici deponantur, laici excommunicantur. Quod renouatum est in Concilio Aurelianiensi, can. 19. & 20. At pœna tam atrox non potest poni, nisi pro mortali peccato.

RESPONDET Calvinus lib. 4. Institut. cap. 10. §. 2. et 3. Apostolos hac lege nihil noui præcepisse, sed solum in iure diuino semper fuit præceptum, nimirum ne alij peccarent, cum scandalo infirmorum, comedendo idolothyta, vel sanguinem, vel suffocatum. Ac proinde non sunt obligatos in conscientia Christianos ad abstinentiam idolothytorum, & sanguinis, & suffocati, sed solum ad non scandalizandum.

Probat autem hoc Calvinus tripliciter; PRIMO, quia decreti Apostolici erat liberare Gentiles à iugo caeremoniarum Iudaicarum, ergo euerdebant suum decretum, si oblige-
bant ad easdem caerimonias. SECUNDO, hoc præceptum non seruatur, quia cessauit ratio scandali, ergo solum peccabatur scandalum hoc præcepto. TERTIO, Paulus, qui interfuerat huic Apostolorum Concilio, & optimè illud intelligebat, ita illud explicuit, 1. Cor. 8. & 10. vbi aperit hoc docet, non esse illicitum comedere idolothyta, nisi non scandalizentur: *Quidam, inquit, cum conscientia infirmorum idoli, quasi idolothytum manducant, & conscientia infirmorum, cum sit infirma, polluitur.* Et infra: *Videte, ne forte caritas vestra offendiculū fiat infirmis. Si enim quis voluerit carum, qui habet scientiam, in idolio recumbentem, nonne caritas eius, cum sit infirma, adificabitur ad manducandum idolothyta? Et peribit infirmus in tua conscientia frater, quem Christus mortuus est? Et cap. 10. Si quis dixerit, immolatum est idolis, nolite manducare, propter illum qui peccauit, & propter conscientiam. Conscientiam autem dico tuam, sed alterius.* Hanc autem epistolam scriptam esse Concilium illud Apostolorum, ex actis Apostolorum manifestè colligitur. nam Actor. 15. narratur Concilium Actor. 18. narratur primus ingressus Pauli in ciuitatem Corinthiorum. Cōstat autem scriptam esse epistolam postea, quam Paulus iisdem Corinthiis prædicauerat. Ait enim cap. 2. *Et ego cum venissem ad vos fratres, veni non in sermone, &c.*

Sed hæc faciliè refelli possunt. nam etsi finis præcepti Apostolici erat, ne scandalizarentur infirmi, tamen præceptum ipsum non cadebat super vitationem scandali, sed super abstinentiam ab immolatis, sanguine, & suffocato, quæ erat medium ad illum finem. Sicut omnium præceptorum diuinorum finis est caritas, & tamen præcepta ipsa particularia de non furando, non occidendo, &c. non obligant ad diligendum, sed obligant ad abstinendum à re, & damno alieno. Et quanquam ratio legis, vt Iureconfulti dicunt, sit anima legis, & proinde quando generaliter cessat ratio, & finis legis, lex debeat abrogari, & cessare; tamen quando non cessat ratio legis, nisi in aliquo particulari, lex adhuc viget, & cum sit generalis, obligat omnes, etiam illum, in quo non inuenitur ratio seu finis legis. Existat exemplo lex de ieiuniis.

Finis ieiunij est castigatio carnis contra spiritum concupiscentis, idèd cum hæc ratio vniuersaliter cessabit, quod erit post resurrectionem, cessabit etiam lex ieiuniorum: at nunc licet in vno, aut altero hæc ratio locum non habeat, tamen etiam illi tenentur ieiunare, quia lex adhuc viget, & generalis est.

Quod autem res ita se habeat in hac Apostolica lege de immolatis, sanguine, & suffocato, probatur; PRIMO, Chrysostomus dicit hanc esse nouam legem, & ex cærimonialibus præceptis Mosis desumptam: at non scandalizare est lex antiquissima, & moralis, igitur non scandalum, sed cibos quosdam Apostoli prohibuerunt. SECUNDO, in toto Apostolorum decreto nulla fit mentio scandali vitandi, sed absolutè præcipitur, vt abstineant ab immolatis, sanguine, & suffocato, ergo præceptum cadit super ista tria. alioqui licebit peruertere omnes leges, etiam diuinas.

Denique sic intellexerunt Patres primæ Ecclesiæ hoc præceptum. Nam TERTULLIANVS in Apologetico, cap. 9. *Ne animalium, inquit, quidem sanguinem in epulis esculentis habemus: qui propterea quoq; suffocatis & morticiniis abstinemus, ne quo sanguine cõtaminemur, vel intra viscera sepulcro. Deniq; inter tentamenta Christianorũ botulos etiã cruore distentos admonetis, certissimi scilicet, illicitũ esse penes illos. Vbinota, Tertullianum non dicere, Christianos abstinere à sanguine propter scandalum, sed ne contaminentur. Nimirum*

rum illi sanguinem reputabant immundum, non quidem natura sua (vt postea Manichæi senserunt) sed propter prohibitionem Apostolicam, sicut etiam multa animalia in lege dicuntur immunda, quia prohibita.

NOTA etiam illud, quod Ethnici scientes Christianis illicitum sanguinis esum, conabantur eos cogere, vt illi ederent. ex quo euidenter apparet, Christianos nõ solum propter scandalum Iudæorum horrentium sanguinem, sed simpliciter putauisse, sibi sanguinem fuisse prohibitum ab Apostolis; nam tale scandalum cessabat, quando ab Ethnicis veniebatur: Ethnici enim liberè vescerentur sanguine.

Item ORIGENES lib. 8. contra Celsum, disputans de cibis prohibitis, dicit, Christianos, ex præscripto Apostolorum, abstinere ab immolatis, sanguine, & suffocato: nec vllam mentionem facit scandali Iudæorum. CYRILLVS quoque catechisi 4. *Confirma*, inquit, *certò animam tuam, ne quid induces quod idolis est oblatum, &c.* Quo loco Cyrillus disputat de cibis, & dicit, carnem & vinum esse indifferentia, & potè benè & malè respui; benè quidem, si id fiat propter corporis macerationem, vel alium bonum finem; malè, si id fiat opinione, quòd caro & vinum sint immunda. At vbi venit ad immolata, & sanguinem, ac suffocata, ab Apostolis interdicta, nullam ponit distinctionem, sed absolute docet non esse comedenda, quia nimirum posito præcepto Apostolico, erant simpliciter illicita.

EVSEBIVS lib. 5. histor. cap. 1. refert, cum Ethnici obicerent Christianis, quòd clam vescerentur infantium carne & sanguine, S. Martyrem Blandinam respondisse: *Mulierum raris, o viri, quòd putetis infantium carnibus vesci eos, quoniam mutorum quidem animalium sanguine vntur.* Quibus verbis sancta Blandina indicauit, ne clam quidem, vbi nulli esset occasio scandali, Christianos sanguine vti solitos.

B. AVGVSTINVS in epist. 154. ad Publicolam, in fine, ponit talem quæstionem; An viator victus famis necessitate, si nihil vsquam inuenerit, nisi cibum in idolio positum, vbi nihil aliud est hominum, potius mori debeat fame, quam cibum illum sumere? Respondet: *Aut certum est, inquit, esse idolatrytum, aut certum est non esse, aut ignoratur: si ergo certum est esse, melius Christiana virtute respuitur: si autem vel mor*

esse scitur, &el ignoratur, sine vlllo conscientia scrupulo in & sum
 necessitat is assumitur. At certè in isto casu à beato Augustino
 proposito, nullum locum habebat scandalum: & tamen iudi-
 cavit Augustinus, melius esse ab immolatis abstinere. Cuius
 rei nulla ratio reddi posse videtur, nisi auctoritas præcepti A-
 postolici. Et simile est, quod scribit B L E O, epist. 79. ad Nice-
 tam, cap. 5. vbi dicit, agendam esse pœnitentiam ab iis, qui
 immolata idolis scienter comederunt, siue id fecerint terro-
 re minartum victi, siue famis necessitate coacti.

Denique Concilium G A N G R E N S E, cap. 2. vbi dicit, non
 habere spem salutis eos, qui vescuntur immolatis, sanguine,
 & suffocato, habere autem spem salutis eos, qui vescuntur a-
 liis carnibus, non potest vlllo modo exponi de iis tantum qui
 vescuntur immolatis, sanguine, & suffocato cum scandalo a-
 liorum. Nam etiam qui vescitur qualibet carne & quolibet
 alio cibo cum scandalo aliorum, peccat. Ait enim Apostolus
 I. Corinth. 8. *Si esca scandalizet fratrem meum, non mandu-
 cabo carnem in æternum, ne fratrem meum scandalizem.* Ha-
 bemus igitur præceptum Apostolicum, verè in conscientia
 obligasse, etiam citra scandalum.

Ad argumentum P R I M V M Caluini respondeo, non pu-
 gnare obligationem huius præcepti cum scopo & fine illius
 decreti. Apostoli enim decreuerunt, Gentiles esse debere libe-
 ros ab obseruatione legis Mosaicæ, non tamen ab obedi-
 entia suorum Prælatorum: hoc autem præceptum de abstin-
 entia ab immolatis, sanguine, & suffocato, non impositum fuit
 tanquam ex lege Mosis, sed vt Apostolicum & Ecclesiasticum.
 Præterea liberauerunt Apostoli Christianos ab obseruatione
 innumerabilium cærimoniærum. Solum autem vnâ, eam-
 que facilem, & ad tempus breue duraturam imperauerunt.

Ad S E C V N D V M dico; nunc non seruari illud præceptum,
 non quia cessauit ratio scandali quomodocunque, sed quia
 cessauit vniuersaliter, & proinde iam (præsertim in Occiden-
 te) lex illa abrogata est.

Ad T E R T I A M rationem respondent aliqui, quo tempo-
 re B. Paulus scripsit eam epistolam, legem Apostolicam ab-
 rogari cœpisse. Et idcirco Paulum monuisse, vt vescerentur
 quidem Corinthij idolothytis, sed scandalum euitarent; sed
 hæc solutio non est solida. Non enim vlllo modo credibile est,

legem illam tam citò abrogari potuisse, præsertim cum adhuc eo tempore vigeret ratio, ob quam lex lata fuerat immò potius lex illa multis seculis duravit, vt ex auctoribus citatis patet.

RESPONDEO igitur duobus modis. PRIMÒ, fortasse eo tempore, quo Paulus scripsit epistolam illam ad Corinthios, nõdum peruenisse ad Corinthios præceptum Apostolorum, de abstinentia ab immolatis, sanguine & suffocato. Nam Apostoli solùm scripserant Ecclesiis Syriæ, & Ciliciæ. Sic enim incipit epistola: *Apostoli & Seniores fratres iis, qui sunt Aethiopia, Syria & Cilicia fratribus ex Gentibus salutem* Corinthus autem non est in Syria, vel Cilicia, sed in Achaia, quæ est Europæ prouincia, cum Syria & Cilicia sint in Asia. Præterea, si Corinthij habuissent Apostolicum præceptum de abstinentia ab immolatis, cur, quæso, à Paulo quæsiuissent per literas, an esset malum, vesci immolatis? Quod enim hoc pertiuerint, euidentis est ex 1. Corinth. 8. Dico igitur, Corinthios non habuisse illo tempore hoc præceptum. Nam nec accurrant à Concilio Apostolorum, & Paulus indicauit expedire adhuc illis non tradere, propterea quod eos valde imperitiosos nosset. Respondit igitur illis id, quod respondendum erat secundum ius naturæ, uimirum eos non teneri ad abstinentiam immolatorum, nisi ratione scandali & periculi infirmorum.

SECUNDO respondeo, fortasse Corinthij habuerunt præceptum Concilij Apostolorum, & nihilominus aliqui ex ipso confidentes in sua scientia, qua nouerant idolum nihil esse, proinde non posse infici cibos ab immolatione idolis facta, audacter vesciebantur immolatis. Fuit hoc relatum ad Paulum, ille rescripsit obiurgans eos, & reddens rationem percepti illius Apostolici, quod nimirum rectè prohiberent immolatorum vsum, tum propter scādalum infirmorum, tum propter periculum idololatriæ. Itaque tota Pauli disputatio versatur non circa præceptum, sed circa rationem præcepti. que sequitur, Paulus dicit, immolata non esse mala esse, sed solùm ratione scandali, & periculi; ergo si non ad hoc scandalum, neque periculum, poterunt licitè comedi. Hoc, inquit, non sequitur. Nam etsi non sint mala, nisi propter illas duas causas, tamen potuerunt absolutè prohiberi. Multa enim

cita prohibentur, ne ad illicita nos trahant, & ea prohibitio-
ne posita sunt absolutè illicita.

SEXTVS locus est Rom. 13. *Omnis anima potestatibus sub-
limioribus subdita sit. non enim est potestas, nisi à Deo. qua
autem sunt à Deo, ordinata sunt. Itaq; qui resistit, Dei ordi-
nationi resistit. qui autem resistunt, ipsi sibi damnationem ac-
quirunt.* Et infra: *Ideoq; necessitate subditi estote, non solum
propter iram, sed etiam propter conscientiam.* Hic locus non
solum intelligitur de Principibus secularibus, sed etiam de
Ecclesiasticis. Id quod fatetur Calvinus lib. 4. Institut. cap. 10.
§. 5. & manifestum est ex se; nam Apostolus loquitur in genere
de omnibus potestatibus. ait enim: *Nō est potestas, nisi à Deo,*
quod æquivaleret huic; *Omnis potestas à Deo est. Esse autem
aliquam Ecclesiasticam potestatē, idem Paulus docet, 2. Co-
rinth. 13. Hac, inquit, absens scripsi, ut nō præsens durius agam
secundum potestatem, quam dedit mihi Dominus.* Et etiam si
Paulus ad literam solum loqueretur de secularibus, tamen à
simili, vel à maiori idem deberet intelligi de Ecclesiasticis po-
testatibus.

Quod autem leges eorum, qui sunt potestate præditi, in
conscientia obligent, patet ex illis verbis: *Qui potestati resi-
stit, Dei ordinationi resistit.* Item ex illis: *Qui resistunt, ipsi si-
bi damnationem acquirunt.* Quod de damnatione tam tem-
porali, quàm æterna exponunt omnes, Chrysostomus, OE-
cumenius, Theophylactus, Ambrosius, & ipse etiam Petrus
Martyr Calvinista in hunc locum. Item ex illis: *Ideo necessi-
tate subditi estote;* id est, non est liberum hoc, sed necessarium.
Item ex illis: *Non solum propter iram, sed etiam propter con-
scientiam;* id est, necessariò parendum vobis etiam intelli-
te, non solum propter metum pœnæ, sed etiam propter me-
rum culpæ, quam incurretis, conscientia teste.

Neque obstat, quod Chrysostomus, & eum sequuti Theo-
phylactus & OEcumenius, per conscientiam intelligunt hoc
loco conscientiam beneficiorum, ut sensus sit; *Necessariò
parendum est Principibus, non solum propter iram, id est,
vindictam, sed etiam propter conscientiam, id est, quia con-
scij vobis estis, quàm multa beneficia à Regibus accipiatis.*
Hoc, inquam, non obstat; nam communis expositio est de

conscientia peccati, vt exponunt Theodoretus, Ambrosius, Beda, Anselmus, & alij in hunc locum, & Augustinus in epist. 54. ad Macedonium. & eandem expositionem recipiunt ab uersarij, Calvinus & Martyr. Et Apostolus hanc vocem (*Conscientia*) semper in hunc sensum accipit.

Respondet tamen CALVINVS ad hunc locum lib. 4. Institut. cap. 10. §. 5. obligationem conscientia, de qua hic Apostolus loquitur, non referri ad singulas leges Principum, sed ad generale præceptum Dei, quo tenemur honorare Principes, & etiam ad finem legum, id est, pacem & dilectionem promitti.

At nos supra ostendimus, euidenter sequi ex eo, quod tenemur obedire superioribus, quod etiam teneamur in conscientia leges ipsas eorum seruare, etiam citra contemptum & scandalum. Deinde cum Apostolus ait: *Necessitate subditi estote, non solum propter iram, sed etiam propter conscientiam*. Certè ad quæ extendit illud: *Propter iram*, ad ea etiam extendit illud: *Propter conscientiam*. Illud autem: *Propter iram*, extendit Apostolus, non solum ad vitandum contemptum & scandalum, sed etiam ad obseruationem legum in particulari. Princeps enim non solum punit contemptorem, sed etiam eos, qui in particulari non seruant suas leges; nam *scelerat necat furem, homicidam capite plectit, falsarium cruciatu iubet*, etiam si non ex contemptu Principis, sed ex cupiditate pecuniarum illos peccasse constat: igitur eadem ratio illud (*Sed propter conscientiam*) debet extendi ad violationem legum. Non enim Paulus dixit, necessitate subditi estote, non solum propter iram in particularium legum obseruatione, sed etiam propter conscientiam, in obseruatione generalis mandati, de non contemnendo Principe: sed simpliciter, & sine vlla distinctione coniunxit illa duo: *Non solum propter iram, sed etiam propter conscientiam*.

Et præterea malum esse, superbire & contemnere superiorum, est ad eum manifestum, vt non fuerit opus B. Pauli hoc verbis, & tam sæpe id inculcare. non ergo hoc solum docet, sed id, de quo dubium esse poterat apud Christianos, vt rectè notant Chrysostomus, & alij interpretes, nimirum tenentiam Christianos in conscientia ad obseruanda præcepta & leges Principum etiam temporalium.

SEPTIMVS locus est I. Cor. 4. vbi Paulus ait: *Quid vultis? in virga veniam ad vos, an in spiritu mansuetudinis?* Vbi nomine virgæ intelligit Chrysoſtomus, & alij interpretes huius loci, & Auguſtinus lib. 3. cap. 1. contra epiſt. Parmeniani, poteſtatem iudiciariam puniendi peccatores. Chriſtus enim vt Rex Eccleſiæ habet virgam, quæ in Pſal. 2. dicitur ferrea, quia eſt inflexibilis; & in Pſalm. 44. dicitur virga directionis, phraſi Hebraica, id eſt, virga recta, quia iuſtè punit. Hanc autem virgam communicat cum Epiſcopis, qui nomine ſuo Eccleſiam regunt. Vnde Auguſtinus lib. 2. de conſen. Euangel. cap. 30. ex hoc loco conciliat quandam contradictionem apparentem Matthæi & Marci. Matthæus cap. 10. dicit Apoſtoliſ mandatum, vt non ferrent virgam. Marcus cap. 6. dicit mandatum, vt ferrent. Conciliat Auguſtinus, quia loquitur Matthæus de virga corporali, Marcus de ſpirituali, id eſt, de poteſtate Apoſtolica, propter quam debebantur Apoſtoliſ alimenta à populo. Sicut enim Regi propter virgam regiam debentur tributa, ita Epiſcopo propter ſimilem virgam debentur decimæ.

Reſpondet Petrus MARTYR in comment. cap. 5. 1. ad Cor. eſſe quidem in Eccleſia virgam ad puniendum, tamen non eſſe in vno aliquo homine, vt in Papa, vel Epiſcopo, ſed in cœtu Eccleſiæ. Nam Paulus I. Cor. 5. volens virga Eccleſiaſtica cædi inceſtuoſum quendam, ait: *Congregatiſ vobis, & meo ſpiritu, &c.*

At idem Petrus Martyr ibidem dicit, ad virgam Apoſtolicam etiam pertinuiſſe Ananiæ, & Saphyræ mortem, Elimæ excæcationem, & ſimilia ſupplicia ab Apoſtoliſ inflicta. Certè autem Petrus ſolus Ananiam, & Saphyram verbo occidit, & Paulus ſolus Elimam excæcauit, non cœtus fidelium, qui ne ad conſilium quidem adhibitus fuit. Præterea Paulus ſolus tradidit Satanæ, id eſt, excommunicauit, & vexandum Diabolo permittit Alexandrum & Himenæum, vt ipſe dicit I. Timot. 1. & 2. Cor. 13. *Prædico, inquit, quoniam ſi venero iterum, non parcam.* Et ibidem: *Vt non præſens durius agam, ſecundum poteſtatem, quam dedit mihi Dominus.* Certè virga & poteſtas ſunt idem, & poteſtatem ſibi, non cœtui fidelium datam, Paulus affirmat. Omitto quod Ambroſius ſolus excommunicauit Theodoſium, & exempla eiufmodi propè infinita afferre poſſemus.

Neque obstat illud: *Congregatis vobis, &c.* Nam Paulus non voluit eos congregari, vt deliberarent, an deberet ille incestuosus excommunicari, sed vt publicè & cum solennitate publicaretur excommunicatio: sicut etiam modò excommunicationes solennes, quando aliqui nominatim excommunicantur, non feruntur, nisi præsente Ecclesia, sed tamen solius Prælati auctoritate. Quocirca Paulus etiam absens sine consilio & suffragio Ecclesiæ, iam decreuerat tradere illum hominem Satanæ, & scribit Corinthiis, non eos consulens de hac re, sed præcipiens, vt congregata Ecclesia promulgent illum excommunicatum.

OCTAVVS locus est I. Tim. 3. vbi Apostolus legem statuit, ne bigami ordinentur. Quam legem obligare in conscientia, etiam si planè positiva sit & Ecclesiastica, planum est: pariter enim tum ex praxi Ecclesiæ, quæ nunquam ausa est bigamos ordinare, tum ex Concilio Carthaginensi IV. can. 69. vbi Episcopus, qui scienter ordinaverit bigamum, punitur gravissimè. priuatur enim ipsa auctoritate ordinandi.

NONVS locus est I. Tim. 5. *Aduersus Presbyterum accusationem noli recipere, nisi sub duobus, aut tribus testibus.* Hic apertissimè docet Apostolus, habere Episcopum suum tribunal etiam extra forum conscientiæ, & more iudicum accusationes, & probationes audire, & secundum allegata & probata iudicare. Sanè per Presbyterum intelligit **CHRYSOSTOMVS** quemlibet hominem seniore, siue Sacerdotem, siue laicum. Ex quo intelligimus, etiam laicos in foro exteriori propter aliqua crimina ab Episcopo iudicari. **AMBROSIVS** autem intelligit nomine Presbyteri Sacerdotem, & fortè rectius, nec tamen propter hanc expositionem excluduntur laici à foro Episcopi, immò apertissimè includuntur. Vult enim Apostolus dicere, vt exponit Ambrosius, aduersus laicos facilius accusatores admitti, & audiri posse; aduersus Presbyterum autem, propter Ordinis dignitatem, non debere id fieri, nisi adsint duo aut tres testes. Præter hæc loca sunt alia multa, quæ minus quidem vrgent, tamen suam habent efficaciam.

DECIMVS est, Luca 10. *Qui vos audit, me audit, quem de Episcopis propriè intelligi docent Cyprianus lib. 4. epist. 9. & Basilius in constitutionibus, cap. 22.*

VND.

VNDECIMVS locus est I. Cor. II. *Laudo vos, quod præcepta
mea tenetis.* Et I. Theff. 4. *Scitis, quæ præcepta dederim vobis.*
Et ibidem: *Qui hæc spernit, non hominem spernit, sed Deum,
qui Spiritum suum sanctum nobis dedit.* Et 2. Theff. 3. *Si quis
non obedit verbo nostro, per epistolam hunc notate, & ne com-
municemini illi.*

DVODECIMVS, Hebr. 13. *Obedite præpositis vestris, & sub-
iacete eis, ipsi enim pervigilant tanquam pro animabus ve-
stris rationem reddaturi.* In quem locum CHRYSOSTOMVS
scribens, dicit, melius esse non habere præpositum, quàm ha-
bere, & ei non obedire; quia qui non habent, solum patiuntur
damnum directionis pastoralis; at qui habent, & non obedi-
unt, patiuntur illud idem damnum, & præterea peccant, &
puniuntur à Domino. Item BASILIUS in constitutionibus,
cap. 22. exponens hunc locum, dicit, Apostolum subiunxisse:
Id enim vobis non est utile. ut indicaret, graue damnum, &
peccatum, ac punishmentem sequi eos, qui non obediunt præ-
positis suis. Nam in Græco textu non habetur negatiuè (*Non
expedit vobis.*) sed positiuè, incommodum est, ἀλυσιτελὲς γὰρ
ὑμῖν τῷτο, quod incommodum siue detrimentum, Basilium
interpretatur pœnam debitam ob culpam transgressionis. At-
que hæc ex Scripturis.

SECUNDO, probatur ex traditione Patrum, ac in primis
nullum ferè est Concilium, quod non aliquid præcipiat, vel
interdicat sub pœna anathematis, vel depositionis. Pari ratio-
ne plenæ sunt epistolæ Pontificum, quæ vel in tomis Conci-
liorum, vel in corpore Iuris canonici legi possunt, præceptis
& censuris. Nos etiam attulimus præcipua loca ex epistolis
antiq̄uorum Pontificum, Leonis, Gelasij, Hilarij, Anastasij &
Gregorij, in lib. 2. cap. 29. His ergo omissis, adferemus testi-
monia veterum, solum de vna lege Ecclesiastica, quam hære-
tici maximè reprehendunt, & quod de illa vna probabimus,
idem de omnibus aliis probatum erit.

IGITUR quod lex ieiuniorum Quadragesimæ, vel Qua-
tuor temporum, aut Vigiliarum sit planè positiua & Ecclesia-
stica, fatentur aduersarij: quod autem ea obliget in consci-
entia fideles, etiam citra contemptum, docent omnes veteres.
Canon. 68. Apostolorum iubet Clericum deponi & laicum
excommunicari, si ieiunia indicta soluerit. Item Concilium

GANGRENSE can. 19. iubet excommunicari eos, qui iudicia ieiunia sine necessitate soluunt. Et Concilium TOURANVM VIII. can. 9. eos priuat sacra communione in Pascha, & iubet toto anno à carnibus abstinere, qui Quadragesimæ ieiunium violauerint. Et **NOTA**, non dicere Concilium, qui ex contemptu, sed qui ex in temperantia non ieiunant.

BASILIVS orat. 2. de ieiunio: *Omnes, inquit, æquales præceptum audiunt, & cum gaudio suscipiunt.* Et infra: *Voluntate ne propter paruum eduliorum voluptatem damnum incurras, & te ipsum criminis desertoris reum statuas.* **CHRYSOSTOMVS** hom. 6. ad populum Antiochenum: *Adueniente, inquit, ieiunio, etsi miles quis exhortetur, & infinita crucem, & cogant vinum delibare, vel aliud quid ieiunij legem necessarium gustare, omnia quis mallet pati, quam prohibitum contingere nutrimentum.* Et hom. 2. in Gen. dicit, Quadragesimam inflectere omnium conscientiam, etiam Imperatorum, & obedientiam.

AMBROSIVS serm. 25. *Non leue, inquit, peccatum est, inquit, ieiunium violare, & ieiunium conseruata ventris voracitate dissoluere.* **HIERONYMVS** epistola ad Marcellam de erroribus Montani: *Nos etiam Quadragesimam secundum traditionem Apostolorum tempore magistro ieiunamus. Non quo & per totum annum, excepta Pentecoste, ieiunare non liceat, sed quod aliud sit necessitas, aliud voluntate munus offerre.* **NOTA**, necessitate. **AVGUSTINVS** serm. 62. de tempore: *Aliis diebus ieiunare remedium est, non premium, in Quadragesima non ieiunare peccatum est.* Et serm. 3. de ieiunio decimi mensis: *Pium, inquit, est agere ieiunium, impium est negligere prædicatum.*

Denique **EPIPHANIVS** heresi 75. & Augustinus heresi 10. ponunt Aërium inter hæreticos, eò quod ieiunandum eundem esse diceret, sed non ex præcepto Ecclesiæ, sed quantum unicuique placet: *Neque, inquit, ieiunium, inquit, Aërius apud Epiphanium, erit ordinatum, hac enim Iudaica sunt, & sub imperio iustis, iusto enim lex non est posita. Si verò omnino voluerint ieiunare, qualemcunque eligam diem à meipso, & ieiunabo propter libertatem.* Eadem Lutheranorum oratio esse solet.

TERTIO, probatur ratione. Sunt necessariae aliquæ regulæ ad Ecclesiam bene gubernandam, præter leges diuinas

& civiles; omnis autem vera lex vim habet coactiuam, ergo sunt necessariae in Ecclesia leges Ecclesiasticae coactiuae: non sunt autem, nec fuerunt vnquam in Ecclesia aliae leges Ecclesiasticae, quam illae, quas summi Pontifices, aut Concilia à summis Pontificibus confirmata ediderunt: igitur leges Pontificum & Conciliorum eiusmodi, leges sunt coactiuae, ac verè & propriè in conscientia obligantes. Sed probanda est propositio, & assumptio primi syllogismi, inde enim cetera pendunt.

Esse igitur necessarias aliquas leges Ecclesiasticas, facile probari potest. Nam eadem ratione sunt necessariae leges in Ecclesia, qua in omnibus aliis Rebus publicis. Ratio enim cur leges sint necessariae in omni Republica, est, quia homines, vt benè viuant, debent secundum rationem viuere, & tamè, quia constant ex corpore & spiritu, ex ratione & sensu, vix possunt sine affectu secundum solius rationis ductum iudicare. Ideo igitur leges inuentae sunt, quae nihil continent, nisi rationis iudicium, vt cum eas sequi homines coguntur, cogantur simul rationem sequi. iam hæc ratio in Ecclesia etiam locum habet. Nam licet Christiani per gratiam Christi liberati sint à peccato, non tamen liberati sunt à concupiscentia, & passionibus, quae cum ratione perpetuè pugnant.

DICES, habent Christiani legem Euangelicam, quam sequantur. RESPONDEO, habent quidem, sed illa nimis est vniuersalis, nec sufficit dirigere omnes actiones nostras, nisi per determinationes Principum Ecclesiasticorum fiat aliquo modo particularis. Sicut etiam politicae Respublicae habent legem naturalem, & tamen, quia illa est nimis generalis, non sufficit, nisi deducatur ad particularia per determinationes Principum.

Quare, quemadmodum in Republica ciuili necessariae sunt leges ciuiles, quae sunt quaedam quasi conclusiones deductae ex iure naturae, vel determinationes iuris naturae: sic etiam in Ecclesia præter legem Euangelicam necessariae sunt leges Ecclesiasticae, quae sunt etiam veluti conclusiones deductae ex principiis Euangelij, vel determinationes. Exempli gratia, Euangelium dicit: *Qui mihi ministrat, me sequatur.* Inde Ecclesia deducit quasi conclusionem, ergo vtile erit sancire legem, ne ad ministerium sacrum admittantur, qui noluerint esse

esse

esse continent. I T E M, Euangelium iubet sumi Eucharisti-
am, sed non determinat quomodo, aut quando: igitur Prin-
ceps Ecclesiæ determinat, vt saltem in Paschate sumatur: &
Apostoli legem condunt, vt sumatur ante omnes alios cibos,
nimirum à ieiunis. Hinc A V G V S T I N U S in epistol. ad cap. 6.
*Non precepit, inquit Dominus, quo deinceps ordines sumere-
tur, & Apostolis, per quos Ecclesias dispositurus erat, seruet
hunc locum.*

Restat nunc, vt probetur assumptio, videlicet, omnem
ram legem esse coactiuam. Id verò apertè docet D. Thomas
1.2. quæst. 96. art. 5. & 2.2. q. 67. ar. 1. & lect. 3. in cap. 2. ad Rom. &
probatur ex ipsa natura legis. Est enim lex regula, quædam
humanarum actionum à Deo immediatè, vel mediatè con-
stituta; deuiare autem à regula, peccare est. Vnde Aristoteles
lib. 10. Ethic. cap. 9. *Lex, inquit, est sermo ab aliqua prudentia
ac mente profectus, vim habens cogendi.* Itaque essentia legis
in hoc posita est, vt vim habeat cogendi & ligandi, vt
peccatum aliter agere. Quod item ostendit definitio peccati,
quid enim est peccatum, nisi transgressio legis: Sic enim de-
nitur peccatum ab Apostolo, 1. Ioan. 5. *quæcumque non serua-
uerit, non habet Deum Patrem, qui non seruat mandata eius.*
Neque potest dici, legem obligare ad non contemnendum.
Nam lex, quæ obligat ad non contemnendum Principem, est
lex quædam generalis, & diuina. Hęc autem, de qua agi-
mus, est particularis & humana, vt cum Pontifex dicit, serua
Quadragesimam, non obligat te ad non contemnendum su-
periolem, sed ad ieiunandum.

CAPVT XVII.

*Soluuntur argumenta aduersariorum ex Scri-
ptura testimoniis ducta.*

SVPRESERTIM argumenta soluere. PRIMVM
ex illo Matth. vlt. *Baptizate omnes Gentes in no-
mine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, docentes
eos seruare omnia, quacunque mandauimus vobis.* Vbi
notant, non esse dictum, docentes mandata vestra, sed mea.
Inde autem colligunt, non licere Episcopis præcepta dantibus
hoc est argumentum Ioannis de Westalia. R E S P O N D E T U R